

לקוטי תורה • פרשת קרח • מאמר 2

ועבד הלוי הוא

”והלוי הוא יעבוד” (במדבר יח, כג)

עבודת הלויים הייתה להמשיך מן ה”הוא” הנסתר, בינה, אל הגלוי. כך גם בתפילה: ההתבוננות באמצעות המוחין דאימא צריכה תחילה להוליד אהבה גלויה שמגיעה עד הגוף, ולאחר מכן המוחין הנעלים והנסתרים יותר דאבא מאירים בה כחזרה של יראה וביטול.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/korach/2

הנקודה

עבודת הלוויים הייתה להמשיך מן ה"הוא" הנסתר, בינה, אל הגילוי. כך גם בתפילה: ההתבוננות באמצעות המוחין דאימא צריכה תחילה להוליד אהבה גלויה שמגיעה עד הגוף, ולאחר מכן המוחין הנעלים והנסתרים יותר דאבא מאירים בה כחזרה של יראה וביטול.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

הזוהר קורא את הפסוק "והלוי הוא יעבוד" כהמשכה מן ה"הוא", העולם הנסתר של בינה, אל העולם הגלוי. כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן מבחין בין שני סוגי מוחין. המוחין דאבא, חכמה, הם השגה של ביטול, כוח מה, קרירה ושקטה: היראה הנעלית, יראת בושת. המוחין דאימא, בינה, הם בחינת יש – גדלות ה' המובנת לאדם באמת – ומהם נולדת אהבה עזה ולוהטת. התפילה זקוקה לשניהם: תחילה רצוא, ריצת האהבה שנולדה מבינה, ולאחר מכן שוב, חזרת היראה וקבלת עול מלכות שמים מאבא. אף שאבא נעלה יותר, אימא צריכה לבוא תחילה, משום שהמטרה היא להאיר את הגוף, ובינה, הלב, קרובה יותר לגוף; האהבה הנעלית נשארת נסתרת, כמו ילד הגדל ברחם אמו, הרחק מאביו. לכן האהבה צריכה להיוולד באמצעות התבוננות, ולאחר מכן אור אבא צריך להאיר בה. זו הייתה עבודת הלוויים, בשירה ובכלי נגינה רכים: שופר ומצלתיים ללב נשבר, וחליל לשמחה – הכול כדי להמשיך את המדות מן ה"הוא" הנסתר אל הגילוי.

מבנה

- 1 ה"הוא" של הלוויים ושני סוגי המוחין**
111
הזוהר מפרש את ה"הוא" של הלוויים כבינה, העולם הנסתר. המוחין דאבא (חכמה) הם ביטול, קרירות והיראה הנעלית של יראת בושת; המוחין דאימא (בינה) הם הבנת גדלות ה', שמולידה אהבה לוהטת. בתפילה הם מופיעים כרצוא, ריצת האהבה, ושוב, חזרת היראה וקבלת עול מלכות שמים.
- 2 תחילה אהבה גלויה; שירת הלוויים**
211
אימא צריכה לבוא תחילה, משום שהתפילה צריכה להאיר את הגוף, ובינה, הלב, קרובה אליו יותר, ואילו אהבת אבא נסתרת, כמו ילד הגדל ברחם אמו, הרחק מאביו. האהבה נולדת באמצעות התבוננות, ולאחר מכן אבא מאיר בה. זו הייתה עבודת הלוויים: להוציא את האהבה והיראה מן ה"הוא" הנסתר, בשירה ובכלי נגינה המתאימים לסוגים השונים של התלהבות גלויה.
- 3 כלי הנגינה וסוגי ההתלהבות**
311
השופר, על תקיעותיו וקולותיו השבורים, והמצלתיים של תרועה, מקבילים להתלהבות מתוך מריירות ולב נשבר; העוגב מקביל לאהבה ולהתלהבות מתוך שמחה. כל נגינת הלוויים שירתה את ה"הוא" הנסתר, "הוא עשנו", והמשיכה את המדות מן העולם אל הגילוי.

מושגים

הוא ("הוא") הוא	המוחין דאבא מוחין דאבא
הבחינה הנסתרת, בינה, הנקראת העולם הנסתר (עלמא דאתכסיא), שממנה המשיכו הלוויים את המדות אל העולם הגלוי.	המוחין של חכמה: השגה של ביטול, כוח מה, קרירה ושקטה. אהבת נשאר נסתרת, והם מביאים את היראה הנעלית, יראת בושת.

המוחין דאימא מוחין דאימא

המוחין של בינה: גדלות ה' הנתפסת בהבנה ממשית. היא ה"אם" המולידה אהבה ואת כל המדות הקדושות בצורתן הגלויה.

רצוא ושוב (ריצה וחזרה) רצוא ושוב

ריצת האהבה הלוהטת החוצה, הנולדת מהתבוננות בבינה, ולאחריה חזרת היראה הנעלית מחכמה, שבה האדם מקבל עליו עול מלכות שמים בתורה ובמצוות.

היראה הנעלית, יראת בושת יראה עילאה בושת

היראה הבאה מן הביטול של חכמה: שקט של בוש ובהכנעה אצל מי שיודע שהוא אינו כלום לפני ה'.

התלהבות גלויה התלהבות שבהתגלות

רגש הלב היוצא מן ההעלם אל הגילוי, אם כגעגוע מתוך שמחה ואם כהתלהבות מתוך מרירות ולב נשבר; כלי הנגינה של הלויים התאימו לסוגיו.

קטע 1 • 11

ה"הוא" של הלויים ושני סוגי המוחין

1 ועבד הלוי הוא.^{1,2} פיי כמ"ש בזהר³ שכל עבודת הלויים⁴ היינו להמשיך מבחינת הוא. שהוא בינה⁵ עלמא דאתכסיא על עלמא דאתגליא.

"והלוי הוא יעבוד". פירוש הדבר, כפי שכתוב בזהר, שכל עבודת הלויים היא להמשיך מבחינת "הוא", שהיא בינה, העולם המכוסה, אל העולם הגלוי.

המאמר פותח בפסוק על עבודת הלויים במשכן: "והלוי הוא יעבוד". בעקבות הזוהר, אדמו"ר הזקן קורא את המילה "הוא" כשמה של מדרגה נסתרת — בינה, הנקראת העולם המכוסה — שממנה הלויים ממשיכים אל העולם הגלוי.

והענין דהנה צ"ל ההפרש בין מוחין דאבא ומוחין דאימא (ועמ"ש כדי"ה מצה זו⁶ כו') פיי מוחין דאבא הוא בחינת השגת הביטול בבחי' חכמה

ועניינו כך: צריך להבין את ההבדל בין מוחין דאבא למוחין דאימא (וראו מה שכתוב במאמר הפותח "מצה זו" וכו'). כלומר, מוחין דאבא הם מדרגת השגת הביטול שבחכמה,

כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן מציג תחילה שני אופנים של מוחין: מוחין דאבא (חכמה) ומוחין דאימא (בינה), ומפנה למאמר "מצה זו" בלקוטי תורה, צו, שבו שני האופנים מושוים זה לזה. מוחין דאבא הם השגת הביטול: הכרתו של השכל באפסותו שלו לפני ה', השייכת לחכמה.

שהוא בחי' כח מה⁷ ונחננו מה⁸ שהוא בבחי' קרירות שהוא בחי' יראה עילאה יראה בושת.

שהיא בחינת כוח מה, "ונחננו מה"; בחינה זו היא של קרירות, והיא בחינת יראה עילאה, יראת בושת.

חכמה נקראת כוח מה, כמאמר משה ואהרן: "ונחננו מה". תחושת האפסות הזאת היא קרירה ולא לוחטת: זוהי יראה עילאה, יראת בושת — תחושת המבוכה של מי שעומד לפני גדולה העולה לאין ערוך על שלו.

שהוא בחי' והחכמה מאין תמצא⁹ תכלית הביטול. ובחינת מוחין דאימא בחי' בינה נק' להנחיל אוהבי יש¹⁰ שהוא מה שבא הארה מגדולתו ית' לכלל הבנה והשגה ממש.

זוהי בחינת "והחכמה מאין תמצא" — תכלית הביטול. ואילו בחינת מוחין דאימא, בחינת בינה, נקראת "להנחיל אוהבי יש"; כלומר, הארה מגדולתו יתברך באה לידי הבנה והשגה ממש.

שאלת איוב "והחכמה מאין תמצא" נקראת כאן כך: החכמה נמצאת מן האין, מן האפסות; לכן חכמה היא תכלית הביטול. לעומתה, בינה נקראת "יש": כאן ניצוץ מגדולתו של ה' נעשה לדבר שהאדם מבין ומשיג בפועל.

וע"י השגה זו נולד ונמשך מזה מדת אהבה עזה בגבורות רשפי אש¹¹ אליו ית' והנה בתפלה צ"ל שני הבחינות היינו מוחין דא"א [דאבא ואימא] (עמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן¹² בענין בחי' י"ה שבנפש)

ועל ידי השגה זו נולדת ונמשכת ממנה מידת אהבה עזה, בגבורת רשפי אש אליו יתברך. והנה, בתפילה צריכות להיות שתי הבחינות, כלומר מוחין דאבא ומוחין דאימא (ראו מה שכתוב במאמר הפותח "ראה אנכי נותן", בענין בחינת י"ה שבנפש).

כאשר גדולתו של ה' מושגת באמת, נולדת מן ההבנה אהבה עזה ולוהטת אליו. בתפילה נחוצים שני האופנים, מוחין דאבא ומוחין דאימא. ההפניה שבסוגריים מקשרת אותם ל"י ולה', חכמה ובינה שבנפש, כפי שמוסבר במאמר "ראה אנכי נותן".

פ"י שבחי' מוחין דאימא הוא הבחינת רצוא ליכלל למעלה ע"י אהבה עזה כשלהבת הנולדת מההתבוננות בגדולתו ית' שהוא בחי' מוחין דאימא.

כלומר, מוחין דאימא הם בחינת רצוא — להיכלל למעלה באמצעות אהבה עזה כשלהבת, הנולדת מההתבוננות בגדולתו יתברך; וזוהי בחינת מוחין דאימא.

מוחין דאימא מביאים לידי רצוא — אהבה כשלהבת, הנולדת מההתבוננות בגדולת ה' ושואפת כלפי מעלה, להיכלל באלוקות.

כי אם לבינה תקרא¹³.¹⁴ שמזה יהיה בחינת רצוא כנ"ל ובחינת מוחין דאבא הוא אח"כ הבחינת שוב. כמאמר ואם רץ לבך שוב לאחד.¹⁵

"כי אם לבינה תקרא"; ומתוך כך תהיה בחינת רצוא, כנזכר לעיל. ואילו בחינת מוחין דאבא באה לאחר מכן: בחינת שוב, כמאמר "ואם רץ לבך שוב לאחד".

הפסוק "כי אם לבינה תקרא" נדרש כאן כך: "אם" פירושו "אם" במובן של "אם", ולכן בינה נקראת אמא; מן ההתבוננות שלה באה ריצת האהבה. לאחר מכן באים מוחין דאבא כבחינת שוב, "ואם רץ לבך שוב לאחד".

שזהו הבחינת יראה עילאה יראה בושט שהוא בחינת מוחין דאבא שמקבל עליו עול מלכות שמים בעסקו בתורה ובמצות ועמ"ש בביאור ע"פ כי אתה נרי.¹⁶

זוהי בחינת יראה עילאה, יראת בושט, השייכת למוחין דאבא: האדם מקבל עליו עול מלכות שמים בעיסוקו בתורה ובמצוות. וראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "כי אתה נרי".

השוב הזה הוא יראה עילאה, יראת בושט, השייכת למוחין דאבא: האדם מקבל עליו את עול מלכות שמים ומביא אותו לידי ביטוי בלימוד התורה ובקיום המצוות. ההפניה שבסוגריים מכוונת לביאור על הפסוק "כי אתה נרי".

תחילה אהבה גלויה; שירת הלויים

2 והנה עם היות שבחיי מוחין דאבא הם נעלים ממוחין דאימא אעפ"כ [אף על פי כן] צ"ל ג"כ מוחין דאימא בתחלה יען

והנה, אף שמוחין דאבא נעלים ממוחין דאימא, בכל זאת גם מוחין דאימא צריכים לבוא תחילה, משום ש

אף שחכמה היא העליונה מבין השתיים, אדמו"ר הזקן אומר שמוחין דאימא צריכים בכל זאת לבוא תחילה, וכעת הוא מסביר מדוע.

כי העיקר הוא להאיר את הגוף והוא ע"י אהבה שבגילוי הנמשך ממוח הבינה שקרוב יותר להגוף

העיקר הוא להאיר את הגוף, והדבר נעשה באמצעות אהבה גלויה הנמשכת מהמוח של בינה, הקרובה יותר לגוף

המטרה היא להאיר את הגוף: להכניס את אור האלוקות גם בהוויה הגופנית של האדם. הדבר נעשה באמצעות אהבה גלויה, הנמשכת מבינה, הכוח הקרוב ביותר לגוף.

(כי חכמה מוחא ובינה ליבא^{17,18} והלב קרוב יותר להגוף) ובחינה מוחין דאבא אף שמעלתם גבוה יותר מהבינה.

(כי "חכמה היא המוח ובינה היא הלב", והלב קרוב יותר לגוף). ואשר למוחין דאבא, אף שמעלתם גבוהה מזו של בינה,

תיקוני זוהר מלמד שחכמה היא המוח ובינה היא הלב, והלב קרוב לגוף יותר מהמוח. אשר למוחין דאבא, העובדה שהם נעלים מבינה אינה הופכת אותם למתאימים יותר למשימה זו, כפי שמראים הדברים הבאים.

הלא אי"ס ב"ה הוא נעלה עוד יותר לאין ערוך ולית מחשבה תפיסא ביה כלל.¹⁹ כן למשל בחינת מוחין דאבא שהאהבה היא שם בהעלם שהוא נעלה מאתנו יותר

הרי אין סוף, ברוך הוא, נעלה עוד יותר, בלי כל ערך והשוואה, ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל". כך גם, למשל, במוחין דאבא: האהבה שם בהעלם, משום שהיא נעלית מאיתנו ונמצאת מעבר להשגתנו.

ככל שהבחינה נעלית יותר, כך היא רחוקה יותר מהשגתנו: אין סוף נעלה עוד יותר, בלי כל ערך והשוואה, ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל". בדומה לכך, האהבה שבמוחין דאבא נשארת בהעלם, משום שהיא נעלית מכדי שנוכל להשיגה.

(וכמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] גבי אחכמה והיא רחוקה ממני.²⁰ שכל גידול הבן עד"מ הוא בריחוק מקום מהאב כ"א בבטן אמו ע"ש).

(וכמו שכתוב במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת", בעניין "אחכמה והיא רחוקה ממני": שכל צמיחת הבן, על דרך משל, מתרחשת בריחוק מקום מהאב, אלא בבטן אמו; עיין שם.)

הסוגריים מפנים למאמר על שמיני עצרת בלקוטי תורה, המבאר את דברי שלמה "אחכמה והיא רחוקה ממני". המשל הוא על ילד הגדל בבטן אמו, הרחק מאביו: כך המדות מתהוות בבינה, ואילו אבא, חכמה, נשאר רחוק.

ולכך צריך להוליד האהבה שבתפלה מההעלם לגילוי בכדי להאיר את הגוף (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית.^{21, 22} בענין מוח ולב מים ואש)

ולכן צריך להוליד את האהבה שבתפילה מן ההעלם אל הגילוי, כדי להאיר את הגוף (ועיין מה שכתוב במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית", בענין מוח ולב, מים ואש).

לכן בתפילה צריך להוליד את האהבה ולהוציאה ממצבה הנסתרת אל הגילוי, כדי שתגיע אל הגוף ותאיר אותו. הסוגריים מפנים למאמר על ציצית בלקוטי תורה, שלח, העוסק במוח ובלב, מים ואש.

שזהו ע"י ההתבוננות מבחי" מוחין דאימא שהיא המולדת הבנים שהם אהבה וכל המדות הקדושות ואחר כך צריך להאיר בהן מבחינת מוחין דאבא (ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה^{23, 24} בענין ויין ישמח כו' בכדי להצהיל פנים משמן²⁵ ע"ש).

הדבר נעשה באמצעות ההתבוננות שמבחינת מוחין דאימא, שהיא המולידה את הבנים — האהבה וכל המדות הקדושות. לאחר מכן צריך להאיר בהם מבחינת מוחין דאבא (ועיין מה שכתוב במאמר המתחיל "צאינה וראינה", בענין "ויין ישמח" וכו', כדי "להצהיל פנים משמן"; עיין שם).

הולדה זו נעשית באמצעות ההתבוננות, פעולתם של מוחין דאימא, ה"אם" המולידה את ה"בנים" — האהבה ושאר המדות הקדושות. לאחר מכן צריך להאיר במדות האלה את אור מוחין דאבא, כמשל השמן המצהיל את הפנים בפסוק, כפי שמבואר במאמר "צאינה וראינה".

וזה היה עבודת הלויים דכתיב ועבד הלוי הוא פי' שכל עבודתם היה להוציא המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] מההעלם מבחי" הוא עלמא דאתכסיא אל הגילוי.

וזו הייתה עבודת הלויים, כמו שכתוב: "ועבד הלוי הוא"; כלומר, כל עבודתם הייתה להוציא את המדות — אהבה ויראה — מן ההעלם, מבחינת "הוא", עלמא דאתכסיא, אל הגילוי.

זו הייתה עבודת הלויים, ככתוב: "ועבד הלוי הוא" — להוציא את האהבה והיראה מן ה"הוא" הנסתרת, העולם המכוסה, אל הגילוי.

שהוא ע"י ההתבוננות ועמ"ש בביאור ע"פ²⁶ והיה מספר²⁷ בניי [בני ישראל] בענין מי ברא אלה.²⁸ ולכך היה עבודתם בשירה בפה בקול ובזמרה בכלי (עמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית)²⁹

הדבר נעשה באמצעות התבוננות; וראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "והיה מספר בני ישראל", בענין "מי ברא אלה". לכן עבודתם הייתה בשירה בפה, בקול ובנגינה בכלי (ראו מה שנכתב במאמר המתחיל "מזמור שיר חנוכת הבית").

המטרה זו נעשית באמצעות התבוננות, וההפניה שבסוגריים מכוונת לביאור על "מי ברא אלה", שבו "מי" הוא הנעלם ו"אלה" הוא הגלוי. מכיוון שתפקידם היה לגלות את הנעלם, שירתם של הלויים הייתה בפה, בקול ובנגינה בכלים.

ויש כמה כלים כמ"ש הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור הללוהו בתוף ומחול^{30,31} כוי והיינו שיש כמה מיני התלהבות שבהתגלות.

יש כמה כלים, כמו שכתוב: "הללוהו בתקע שופר, הללוהו בנבל וכנור, הללוהו בתוף ומחול" וכו'. כלומר, יש כמה סוגים של התלהבות גלויה.

במזמור ק"ג נזכרים כמה כלים להלל את ה': שופר, נבל וכנור, תוף ומחול. אדמו"ר הזקן מסביר שהם מקבילים לסוגים שונים של התלהבות המתבטאת בגלוי.

יש תשוקה והתלהבות בבחינת שמחה וחדוה. ויש שהיא בבחי' מרירות ולב נשבר והכל הם בהתגלות הלב.

יש תשוקה והתלהבות בבחינת שמחה וחדוה, ויש [סוג] שהוא בבחינת מרירות ולב נשבר. כל אלה הם רגשות המתגלים בלב.

התלהבות גלויה יכולה להיות תשוקה שמחה ומלאת חדוה, או לבוא מתוך מרירות ולב נשבר. בשני המקרים מדובר ברגשות הלב היוצאים אל הגילוי.

קטע 3 • 311

כלי הנגינה וסוגי ההתלהבות

3 ויש כמ"כ [כמו כן] לנגד זה כמה מיני כלי זמר. ועד"ז הוא ענין הללוהו בתקע שופר³² שופר שהוא קול המטיל חרדה ולב נשבר שזהו ענין התקיעות והשברים.

וכנגד זאת יש גם כמה סוגים של כלי נגינה. בדומה לכך, זהו עניינו של "הללוהו בתקיעת שופר": השופר הוא קול המטיל חרדה ומעורר לב נשבר; זהו ענינו של התקיעות והשברים.

כשם שיש כמה סוגים של התלהבות, יש גם כמה סוגים של כלי נגינה המתאימים להם. קול השופר מעורר חרדה ולב נשבר, והדבר מתבטא בתקיעות הארוכות ובשברים.

וכן צלצלי תרועה³³ הם ג"כ כנגד ההתלהבות שבמרירות ולב נשבר. ועוגב הוא כלי זמר של שמחה שהוא נגד האהבה והתלהבות שבשמחה.

וכן "צלצלי תרועה" מכוונים גם הם להתלהבות שבמרירות וכלב נשבר. והעוגב הוא כלי נגינה של שמחה, המכוון לאהבה ולהתלהבות שבשמחה.

"צלצלי תרועה", ששם מזכיר את קול התרועה השבור של השופר, מתאימים גם הם להתלהבות שבמרירות וכלב נשבר. העוגב, כלי נשיפה, הוא כלי של שמחה, והוא מתאים לאהבה ולהתלהבות המתעוררות בשמחה.

וזה היה עבודת הלויים בכלי זמר בכמה מינים שהכל הוא לעבוד את ב"ה. הוא. בחינת הוא עשנו.³⁴

וזו הייתה עבודת הלויים בכלי נגינה מסוגים שונים: כל זה נועד לעבוד את ב"ה, הבחינה של "הוא עשנו", כל נגינת הלויים, על סוגיה השונים, שירתה את ה"הוא" הנסתר, את הבחינה שעליה נאמר בפסוק: "הוא עשנו".

להמשיך המדות מהעולם אל הגילוי (ועמ"ש סד"ה צו את בני ישראל) גבי להקריב לי במועדו.³⁵

ועמ"ש בד"ה ושאתם מים³⁶ בענין ניסוך היין וניסוך המים. ועמ"ש במ"א בענין ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא):

להמשיך את המדות מן העולם אל הגילוי. (וראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "צו את בני ישראל" בענין "להקריב לי במועדו"; וכן מה שנכתב במאמר המתחיל "ושאתם מים" בענין ניסוך היין וניסוך המים; וכן מה שנכתב במקום אחר בענין "ברוך שאמר והיה העולם, ברוך הוא").

מטרת העבודה הייתה להמשיך את הרגשות מן העולם אל הגילוי. הסוגריים מפנים לדיונים נוספים: על הקרבנות המוקרבים "במועדו", על ניסוך היין וניסוך המים, ועל המילים "ברוך הוא" בתפילה "ברוך שאמר והיה העולם".

בעבודה

התפילה מתחילה בהתבוננות בגדלות ה', עד שהיא מולידה אהבה גלויה שמגיעה אפילו אל הגוף; לאחר מכן ביטול ויראה של חכמה צריכים להאיר באהבה זו, כך שריצת התפילה חוזרת לקבלת עול מלכות שמים בלימוד התורה ובקיום המצוות. התלהבות של שמחה והתלהבות של לב נשבר — לשתיהן יש מקום בעבודה זו, כפי שללויים היו כלי נגינה לכל אחת מהן.

שאלות לשיחה

1. מדוע אדמו"ר הזקן מכנה את הביטול של חכמה "קר", ובמה שונה היראה הנעלית, יראת בוש, מן האהבה הלוהטת הנוולת מבינה?
2. אם המוחין דאבא נעלים יותר, מדוע התפילה צריכה להתחיל במוחין דאימא? מה מוסיפה ההשוואה לילד שברחם אמו?
3. מה פירוש הדבר שהתפילה "מאירה את הגוף"?
4. כיצד הרצוא והשוב מתארים את תנועת התפילה, ומדוע חשוב מוביל לקבלת עול מלכות שמים בתורה ובמצוות?
5. ללויים היו כלי נגינה של שמחה ושל לב נשבר. כיצד יכולים שני סוגי ההתלהבות להיות חלק מעבודתו של אדם אחד?

הערות

פסקה 1

1 ועבד הלוי הוא

ההערה מציינת כי נוסח נוסף (הנחה) של מאמר זה נדפס שם, וכן נדפסה שם הנחת אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ג ח"א ע' רט. והנחת אדה"א שם ע' רלו. וראה גם סה"מ תקס"ו ע' שצ. ס' מאמרים הקצרים ע' פו. ביאורו צד, ב.

2 ועבד הלוי הוא

"והלוי הוא יעבד את עבודת אוהל מועד". המאמר קורא את המילה "הוא" כרומז למדרגה הנעלמת שממנה הלוויים נמשכים.

Numbers 18:23 במדבר י"ח:כ"ג

וְעַבְד הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשָּׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה:

But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יח, כג.

3 ועבד הלוי הוא. פי' כמ"ש בזהר

הזהר על פרשת קורח דורש כמה פעמים את המילה "הוא" בפסוק הזה: הוא מקשר אותה עם עתיקא, משיב על השאלה "מי מעורר אהבה?" במילה "הוא", ומקשר אותה עם "הוא עשנו". אדמו"ר הזקן בונה על כך כשהוא קורא את "הוא" כרומז למדרגה הנעלמת שממנה הלוויים נמשכים.

Zohar, Korach 8:37-41 ספר הזהר, קרח ח':ל"ז-מ"א

At the moment when the day was about to be sanctified the spirits of the demons issued forth, but the day was sanctified before their bodies were created, and so the world was left deficient. When Israel were sanctified and all their grades completed with the Levites on the left side, then this deficiency of the world on the left side was made good, and all was then subordinated to the right and the world was freed from defect. Hence it says "the Levite shall do", i.e. "make"

... "or "complete

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

4 כמ"ש בזהר שכל עבודת הלויים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ח"ג קעח, ב.

5 הוא שהוא בינה

שם מוסבר הזיהוי של "הוא" עם בינה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת במדבר-ו ע' איתתנה.

6 כד"ה מצה זו

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהמועדים הם זמן של שמחה משום שהם מגלים את מוחין דאמא, "אם הבנים שמחה", ואילו שבת מגלה את מוחין דאבא, שהם נעלים יותר והשמחה אינה מתגלה בהם כפי שהיא מתגלה במועד. לאחר מכן הוא מפרט מה הם מוחין דאמא.

הערת קה"ת

לעיל פי' צו יא, ד ואילך.

7 חכמה שהוא בחי' כח מ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הקדמת ת"ז בתחלתה. ובכ"מ.

8 ונחנו מה

משה ואהרן אומרים לעם: "ומה אנחנו, כי תלינו עלינו?" ביטולם ממחיש את הביטול של חכמה, כוח מה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ז

וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם אֶת־כְּבוֹד ה' בְּשַׁמְעוֹ אֶת־תְּלַנְתִּיכֶם עַל־ה' וַנִּחְנוּ מֶה כִּי תִלִּינוּ עָלֵינוּ:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טז, ז.

9 והחכמה מאין תמצא

איוב שואל: "והחכמה, מאין תמצא?" החסידות קוראת "מאין" במשמעות "מן האיין": חכמה באה מן האין ומורכבת מביטול מוחלט.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאַיִן תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

10 להנחיל אוהבי יש

החכמה אומרת שהיא "תנחיל אוהביי יש". אדמו"ר הזקן מחיל את המילה "יש" על בינה, שבה גדלותו של ה' נעשית לדבר שנתפס, וממנה נולדת אהבה.

Proverbs 8:21 משלי ח':כ"א

לְהִנְחִיל אֶהְבֵּי יֵשׁ וְאַצְרִיתֵהֶם אִמְלָא:

That I may cause those that love me to inherit substance, And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, כא.

פסקה 2

17 חכמה מוחא ובינה ליבא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
שם (פתיח אלי).

18 חכמה מוחא ובינה ליבא

במאמרו של אליהו ("פתיח אליהו"), שבחקדמה לתיקוני הוזהר, חכמה היא המוח, המחשבה הפנימית, ובינה היא הלב, שבאמצעותו הלב מבין. מאחר שהלב קרוב יותר לגוף, האהבה שנוולדת מבינה יכולה להגיע אל הגוף.

Tikkunei Zohar 17a:17-19 תקוני הוזהר י"ז א:י"ז-י"ט

מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו. כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי (נ"א ואנפוי). כמייא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

19 ולית מחשבה תפיסא ביה כלל

ההערה מציינת את מקום המאמר המצוטט כאן, שבו מוסבר, כפי שנאמר בטקסט עצמו, הפסוק "אחכמה והיא רחוקה ממני" באמצעות המשל על הילד הגדל בבטן אמו, הרחק מאביו.

הערת קה"ת

שם. בד"ה ביום השמע"צ לקמן דרושים לשמע"צ פה, ב.

20 אחכמה והיא רחוקה ממני

שלמה אומר: "אמרתי, אחכמה, והיא רחוקה ממני". הדבר ממחיש כיצד חכמה, בחינת אבא, נותרת רחוקה ונסתרת מאיתנו.

Ecclesiastes 7:23 קהלת ז':כ"ג

כָּל־זֶה נִסִּיתִי בְּחָכְמָה אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 בד"ה והי' לכם לציצית

ההסבר שם עוסק בלב, ש"מבין" ו"שומע", ומביא בשם האריז"ל שיסוד דאבא מגיע עד החזה: מקור מעניק חיות למה שמתחתיו רק באמצעות הדרגה התחתונה ביותר שלו, ולכן האורות מתרכזים בלב. הדבר מרחיב את היחס בין מוח ללב שאליו מפנה הטקסט.

הערת קה"ת

לעיל פי' שלח מד, ב.

22 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית, וראיתם אותו". פסוק זה פותח את המאמר בלקוטי תורה, שלח, שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרָי לַכִּבְכֶּם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֹתָם זֵימִם אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

11 רשפי אש

"כי עזה כמוות אהבה... רשפיה רשפי אש". אדמו"ר הזקן משתמש במילות הפסוק לתיאור האהבה העזה והלוהטת שנוולדת מהשגת גדולתו של ה'.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':6

שִׁימֵנִי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־רֹעֵךְ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׁאֵל קִנְאָה רֶשֶׁפִּיָּה רֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֹהֲבָתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ראה אנכי נתן

"ראה, נתתי לפניכם היום ברכה וקללה". הפסוק פותח את המאמר שאליו מפנה הטקסט בעניין היורד והה"א, חכמה ובינה, שבנפש.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א:כ"ו

רְאֵה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 "כי אם לבינה תקרא". כשקוראים "אם" במשמעות "אם", הפסוק מכנה את בינה "אם", ולכן בינה היא הפרצוף שנקרא אימא.

Proverbs 2:3 משלי ב':ג

כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא לְתִבְנוֹנָה תִתֵּן קוֹלְךָ:

Yea, if thou call for understanding, And lift up thy voice for discernment

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 כי אם לבינה תקרא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ב, ג.

15 ואם רץ לבך שוב לאחד

בהקדמה לתיקוני הוזהר מופיע המאמר "אם רץ לבך — שוב לאחור". כאן הוא מתאר את שתי התנועות שבתפילה: ריצת האהבה מבינה ושיבת היראה מחכמה.

Tikkunei Zohar 7a:3 תקוני הוזהר ז' א:ג

תִּנְיִינָא (יחזקאל א כו), וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֶרְאָה אָדָם עָלְיוּ מְלַמְעֵלָה דָא אִיהוּ יוֹד הָא וְאֵו הָא כְּלִיל תִּשְׁעָ נְקוּדִין, וְעִשְׂרָא שְׂכִינְתָא כְּלִילָא מְכֻלָּה, וְכָלָא א, דְּלִית אָדָם בְּלָא א, וְכָלָא אִיהוּ עֲמוּדָא דְאֻמְצִיטָא, אִיהוּ יְהוּ"ה דְּכָלִיל א, וְאִיהוּ שְׁמָא מְפָרֵשׁ דְּכָלִיל א לְאַחֲרָא דָאָם רֵץ לִבֵּךְ שׁוֹב לְאַחֲרֵךְ.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ת"ו בהקדמה (ז, א).

16 כי אתה נרי

"כי אתה נרי, הוי". הפסוק פותח את הביאור שאליו מתייחס כאן הטקסט.

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כִּי־אַתָּה נִירִי Havayahֹ Havayahֹ יְגִיָּה הַשֶּׁכֶּרִי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 כד"ה צאינה וראינה

שם נמשלה התורה ללחם, ליין ולשמן, ואדמו"ר חזקן שואל במה שונה השמחה הנמשכת מ"יין" התורה מהצהלה הנמשכת מ"שמן" התורה, על פי הפסוק "ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן". כאן ההצהלה היא אור מוחין דאבא, הנוסף למדות שנולדו מאימא.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש כד, ד.

24 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו". פסוק זה פותח את המאמר בלקוטי תורה, שיר השירים, שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה שְׁעִטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָתוֹ לְבָוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 להצהיל פנים משמן

"ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן". במאמר המצוטט, שמחת היין וההארה מן השמן הן שתי בחינות; כאן ההארה היא אור המוחין של אבא בתוך המדות שנולדו מאמא.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּן יִשְׂמַח לִבְכִּיָּאָנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֵן וְלֶחֶם לִבְכִּיָּאָנוֹשׁ יִסְעֵד: And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 בביאור ע"פ והי מספר בני

שם מסביר אדמו"ר חזקן שבשם אלקים מצויות האותיות "מי" ו"אלה": "מי" הוא הנסתר, העולם המכוסה, ו"אלה" הוא הגלוי, העולם הגלוי; והאותיות "י" והי של שם הוי", חכמה ובינה, נקראות "הנסתרות". זהו ה"הוא" הנסתר שממנו הלויים ממשיכים אל הגלוי.

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר ו, ד.

27 והיה מספר

"והיה מספר בני ישראל כחול הים". פסוק זה פותח את הביאור בלקוטי תורה, במדבר, שאליו מתייחס הטקסט.

Hosea 2:1 הושע ב:א

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־יֵאמָר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי־אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 מי ברא אלה

"שאו מרום עיניכם וראו: מי ברא אלה?" בביאור המצוטט, "מי" הוא העולם הנסתר ו"אלה" הוא העולם הגלוי, ויחד אותיותיהם יוצרות את השם אלקים.

Isaiah 40:26 ישעיהו מ:כ"ו

שְׂאוּ־מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֱלֹהִים הַמּוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכָל־שָׁמַיִם יִקְרָא מֶרֶב אוֹנִים וְאֶמִּיץ כַּחַּ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר:

Lift up your eyes on high, And see: who hath created these? He that bringeth out their host by number, He calleth them all by name; By the greatness of His might, and for that He is strong in power, Not one faileth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 מזמור שיר חנוכת הבית

"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". פסוק זה פותח את המאמר שאליו מתייחס כאן הטקסט.

Psalms 30:1 תהילים ל:א

מְזִמֹּר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 הללוהו בתקע שופר . . ומחול

המילים כאן מצטטות את Psalms 150:3. הקטע מופיע למטה.

Psalms 150:3 תהילים ק"נ:ג

הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וְכַנּוֹר:

Praise Him with the blast of the horn; Praise Him with the psaltery and harp

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהילים קנ, ג-ד.

31 הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור הללוהו בתוף ומחול

המזמור האחרון בתהילים קורא להלל את ה' בשופר, בנבל ובכינור, בתוף ובמחול. אדמו"ר חזקן מפרש את מגוון כלי הנגינה כמבטא את מגוון ההתלהבות הגלויה שבלב.

Psalms 150:3-4 תהילים ק"נ:ג-ד

הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וְכַנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְּתוֹף וּמַחֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֹזֶב:

Praise Him with the blast of the horn; Praise Him with the psaltery and harp. Praise Him with the timbrel and dance; Praise Him with stringed instruments and the pipe

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3**32 הללוהו בתקע שופר**

"הללו בתקע שופר". השופר, שקולו מעורר רעדה ולב נשבר, מסמל את הלהט של מרידות.

Psalms 150:3 תהילים ק"נ:ג

הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וְכַנּוֹר:

Praise Him with the blast of the horn; Praise Him with the psaltery and harp

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 צלצלי תרועה

"הללו בצלצלי תרועה". כשם שתרועת השופר היא קול שבור, כך גם צלצלים אלה קשורים ללהט של מרידות וללב נשבר.

Psalms 150:5 תהילים ק"נ:ה'

הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי־שִׁמְעַתְּהוּ הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:

Praise Him with the loud-sounding cymbals; Praise Him
with the clanging cymbals.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 הוא עשנו

"דעו כי הוי' הוא אלקים, הוא עשנו ולו אנחנו". ה"הוא" שבפסוק מציין את הבחינה הנסתרת שהלויים שירתו.

Psalms 100:3 תהילים ק':ג'

דַּעוּ כִּי־הוָיָה הוּא אֱלֹהִים הוּא־עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מִרְעִיתוֹ:
Know ye that the L-RD He is G-d; it is He that hath made us,
and we are His, His people, and the flock of His pasture.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ק, ג.

35 להקריב לי במועדו

"צו את בני ישראל... תשמרו להקריב לי במועדו". הפסוק, הפותח את פרשת הקרבנות, פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לֶחְמִי לְאִשֵּׁי יָיִחַ נִיחָחִי
תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My
food which is presented unto Me for offerings made by fire,
of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me
in its due season.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 ושאתם מים

"ושאתם מים בששון ממעיני הישועה". הפסוק פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט, העוסק בניסוכי היין והמים.

Isaiah 12:3 ישעיהו י"ב:ג'

וּשְׁאֲבֹתֶם־מַיִם בְּשִׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְּשׁוּעָה:

Therefore with joy shall ye draw water Out of the wells of
salvation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/korach/2/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק